

El llenguatge

Caranet

El mot caranet no figura al Diccionari Fabra ni tan sols a la Gran Enciclopèdia Catalana. A parer nostre, però, hi hauria de figurar, tal com hi figura el seu antònim, carabrut, i diversos mots composts més amb el primer dels dos components comú: caraalegre, carabru, carallarg, caranegre, caraplè, cara-xuclat, etc. Hi hauria de figurar, si més no, perquè és un mot elevat a la categoria literària per Guerau de Llost, en un dels seus poemes més coneguts, «Les minúscules avellanès», tan breu, d'altra banda, que el podem reproduir íntegrament i respectant-ne, a més, la disposició tipogràfica pròpia del vers, car la nostra columna hi convida:

Oh. quimèrics
atuells!
¿Sou esfèrics
cascavells
de la testa
d'un follet
de congesta,
caranet,
o l'emfàtic
picarol
d'un simpàtic
esquirol?

Però hem observat, diverses vegades que hem tingut ocasió de sentir llegir o recitar aquest poema, que hom no interpreta correctament aquest adjectiu: en lloc de contrari o antònim de carabrut sembla més aviat pres com un diminutiu, segurament amb valor afectiu, però no se sap ben bé de quin primitiu (potser relacionat amb carena?. I ho diem perquè el mot és indegudament pronunciat amb so de vocal neutra a la primera síl·laba, com caramel o querubí. Aquesta pronúncia errònia, efectivament, no solament indica que el mot no ha estat entès sinó que no permet que l'entenguin, que oposin el seu significat, els oients de la lectura o recitació.

Els mots composts del tipus de caranet (nom més adjectiu), així com els del

El Llentguatge i Diàleg tipus de comptapasses (verb més nom), encara que hom convingui d'escriure'ls aglutinadament, formant un sol mot, es pronuncien amb una prosòdia independent per a cada component. Així, bocamoll i camatort es pronuncien amb o i amb a a la primera síl·laba (i no amb ù i amb vocal neutra), i ventafocs i portaclaus, anàlogament, amb e i amb o (i no amb vocal neutra i amb u). En d'altres composts es perd progressivament la noció dels components que el formen i això comporta l'afebliment de la síl·laba tònica del primer. Aquest fet s'acompleix totalment en un adverbí com potser (aglutinació de pot i ser), pronunciat usualment —en català oriental— «putser».

Albert Jané